EDEBİYATIN YOLLARI TAŞTAN

-Tarık Buğra ile Söyleşiler-

Mehmet Tekin

ÖTÜKEN

PROF. DR. MEHMET TEKİN. 1955 yılında Kırıkhan/Hatay'da doğdu. Yüksek öğrenimine İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü'nde başladı. Öğrenimini sürdürürken, Ötüken Yayınevi'nde 'düzeltmen' olarak çalıştı; 2 yıl Cemil Meriç'in sekreterliğini yaptı. Adı geçen bölümden 1976 yılında mezun oldu. Edebiyat öğretmenliğini sürdürürken, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde başladığı 'Doktora' öğrenimini, Prof. Dr. Orhan Okay'ın danışmanlığında hazırladığı *Peyami Safa'nın Romanlarının Yapı ve Anlatım Teknikleri Bakımından İncelenmesi* konulu tezle 1986 yılında tamamladı. Daha önce Arş. Görevlisi olarak atandığı atandığı (1985) Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 'Yardımcı Doçent' (1987); *Namık Kemal'in Aile ve Eğitim Anlayışı* başlıklı çalışma ile 'Doçent' (1992), *Romancı Yönüyle Orhan Pamuk ve Yeni Hayat* konulu çalışma ile 'Profesör' (1998) oldu. Temmuz 2009'da atandığı Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi *Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalı*'nda 3 yıl çalıştı. Ocak 2012 tarihinde emekliye ayrıldı. Bir yıl süren emekliliğin ardından, Ocak 2013'te İstanbul Üniversitesi Edebiyatı Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne atandı. Halen bu bölümde görevini sürdürmektedir. Yazılarını; sırasıyla *Kalem, Hisar, Kardaş Edebiyatlar, Konevî, Milli Kültür, Boğaziçi, Türk Yurdu, Tarih ve Toplum, Toplumsal Tarih, Kültür Dünyası, Metafor, Türk Edebiyatı, Erdem, Kitap-lık, Dergâh* ile çeşitli akademik dergilerde yayımladı. *Romancı Yönüyle Peyami Safa, Romancı Yönüyle Orhan Pamuk ve Yeni Hayat, Peyami Safa ile Söyleşiler, Cemil Meriç ile Söyleşiler, Tarık Buğra ile Söyleşiler, Roman Sanatı I, Tarık Buğra* (E. Burcu Yılmaz ile), *Tarık Buğra: İtaatsiz Bir Taşralının Entelektüel Portresi* başlıklı çalışmaları hazırladı.

İÇİNDEKİLER

Sunuş 9
Tarık Buğra: Hayatı, Sanatı ve Eserleri 11
Tarık Buğra'dan Bir Şiir: "Savaşçı" 19

SÖYLEŞİLER

1. Tarık Buğra İle Bir Konuşma 23
2. Tarık Buğra Diyor Ki… 27
3. Açık Oturum: Türk Romanı Ve Toplumsal Gerçekler 32
4. Tarık Buğra İle Mülakat 49
5. Nasıl Yazıyorlar? 69
6. Kurtuluş Savaşı: Niçin Ve Nasıl? 76
7. Tarık Buğra İle Bir Konuşma 82
8. Tarık Buğra'yla Mülakat 88
9. Tarık Buğra İle Bir Konuşma 109
10. Tarık Buğra Ve Türk Edebiyatının Dünü-Bugünü 113
11. Tarık Buğra İle… 123
12. Tarık Buğra İle Mülakat 127
13. Gençler Ve Tarık Buğra… 136
14. Anket: Tarık Buğra 142
15. Osmancık'ın Sırrı…- Osmancık Romanıyla Okuyucularınıza Vermek İstediğiniz Nedir? 147
16. Tarık Buğra İle Osmancık Üzerine Bir Mülakat 150
17. Küçük Ağa Hayatımın Romanıdır! 157
18. Tarık Buğra İle Siyaset Konuşmak 164
19. Buğra'nın Ağzından Küçük Ağa 174
20. "Ödülü Hakedilmiş Sayıyorum!.." 177
21. Tarık Buğra İle Bir Konuşma 182
22. Tarık Buğra İle Mülakat 187
23. Tarık Buğra İle Sanatı Ve Sanat Dünyası Üzerine Sohbet 190
24. Tarık Buğra İle Mülakat 202
25. Ben Sağda Da Solda Da Değilim 215
26. Tarık Buğra İle… 234
27. Tarık Buğra İle Mülakat 241
28. Tarık Buğra İle Mülakat 248

29. Tarık Buğra Ve Güneş Rengi Yapraklar 253
30. Tarık Buğra İle Romanları Üzerine Sohbet 289
31. Tağrık Buğra İle Eleştiri Üzerine Sohbet..... 298
32. Ekmek Parası Yüzünden…..... 310
33. Tarık Buğra İle Konuşmak..... 319
34. Tarık Buğra İle Son Sohbet..... 322

Sunuş

Bilindiği üzere Tarık Buğra, edebiyatın birçok alanında eser vermiş, eserlerini verirken düşünceler üretmiş; tartışmalara, polemiklere katılmış bir yazarımızdır. Onun, kendine özgü düşünce, görüş ve yorumlarının asıl kaynağı kuşkusuz makaleleriyle denemeleridir. Hikâye ve romanları ise, onun sanatsal gücünü, edebiyatçı kimliğini ortaya koyan örneklerdir. Onun farklı bir düzlemde yer alan ve yazarlık hayatı boyunca zaman zaman dillendirilen söyleşileri de önemli. Buğra'yı, önce fikir sahibi aydın bir insan, sonrasında yetenekli bir yazar/sanatçı yönüyle tanımanın kestirme yolu söyleşilerden geçmektedir. Buğra nasıl yetişti, nerelerden geldi, hangi emel ve hedeflerin peşinde koştu, nasıl yazar oldu, bu uğurda hangi fedakârlıklarda bulundu, nasıl bir sanat anlayışını benimsedi, nihayet sahip olduğu kültürel ve sanatsal birikimi eserlerinde nasıl kullandı? Bu soruların karşılığını büyük ölçüde söyleşilerde buluyoruz. Onlar, bir bakıma Buğra'nın pedagojik ve kültürel müktesebatıyla birlikte poetik anlayışıyla tercihini vermektedir. O yüzden söyleşiler, önemli ve değerli metinlerdir. Bir bakıma söyleşiler Buğra'yı tanımak bâbından "Okunmazsa eksik kalır!.." diye niteleyeceğimiz türden metinlerdir: Öyle olmalıdır; çünkü Tarık Buğra'nın 'dil', 'edebiyat', 'sanat', 'tarih', 'roman', 'hikâye', 'gazete', 'gazetecilik', 'Doğu/Batı', 'Osmanlı', 'milliyetçilik', 'okumak', 'yazmak' vs. gibi başlıklar altında değerlendirebileceğimiz söyleşileri, salt onun düşünce ve edebiyat dünyasına ayna tutmakla kalmaz,

aynı zamanda bizi de toplumsal, kültürel konular üzerinde düşünmeye davet eder. Doğrusu böyle bir beklenti ile söyleşileri hazırladık. Hazırladığımız söyleşiler daha önce kitaplaştırılmıştı.* Ancak geçen sürede yaptığımız gazete/dergi araştırmalarında elde ettiğimiz metinler, yeni baskıyı bir hayli genişletti. Yine bu amaçla derlediğimiz bazı kısa konuşmaları da, gazete sayfalarında unutulmasın düşüncesiyle kitap bünyesinde "Kıssadan Hisse" başlığı altında verdik. Ayrıca söyleşi metinlerini, ait oldukları gazete/dergi görselleriyle ya da Tarık Buğra'nın konuya/gündeme uygun fotoğraflarıyla görsellik itibariyle daha çekici hale getirdik. Sonuç olarak kitap, hem metin zenginliği hem de görsellik bakımından farklı formata büründü.

Kitabı yayımlarken emeği geçenlere; başta söyleşileri gerçekleştiren asıl emek sahiplerine, zarif desteğiyle Tarık Buğra'nın değerli eşi Hatice Bilen Buğra'ya, kitabın basımını üstlenen Ötüken Neşriyat'ın değerli mensuplarına teşekkür ederim.

M. Tekin

* Tarık Buğra: *Söyleşiler*, Çizgi Kitabevi, Konya 2004.

TARIK BUĞRA: HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

Aslen Erzurumlu Mehmet Nazım Bey ile Akşehirli Tahiroğullarından Nâzike Hanım'ın oğlu olan Süleyman Tarık, Akşehir'de doğdu (2 Eylül 1918). Baba Mehmet Nazım Bey, 'Ağır Ceza Reisi' olarak görev yapan, siyaset ve edebiyatla ilgilenen Akşehir'in önde gelenlerinden, çevresince sevilen biridir. Anne Nâzike Hanım ise, bizim toplumsal yapılanmamızda ağırlığı olan 'ümmi kültür'den nasiplenmiş, tipik bir Anadolu kadınıdır. Süleyman Tarık, bir anlamda kendisine hayat boyu rehberlik edecek olan 'muhafazakâr' ve 'muhalif' duruşun ilk izlerini bu iki insandan, bu iki insanın yapılandırdığı aileden alır.

Okula gitmeden önce alfabe ve okuma sorununu çözen Tarık Buğra, zaman içinde babasının mütevazı kitaplığında yer alan *Rübâb-ı Şikeste, Şerare, Safahat* gibi kitaplar aracılığıyla edebiyatla, *Mesnevi* ve annenin ümmî kültürden aktardığı bilgilerle klasik kültürle, *Tarih-i Cevdet*'le tarihle; nihayet okumayı iyiden iyiye ilerlettiği vakitlerde de biriktirdiği harçlıklarla alıp okuduğu *Aynalı Dolap, Tilki Leman, Çekirge Zehra* gibi polisiye/popüler karışımı kitaplarla -gelecekte kalem oynatacağı- roman türüyle tanıştı. Akranlarına göre farklı bir donanımla ilkokula başlayan Tarık Buğra, hem dur durak bilmeyen yaramazlıkları hem

de zekâsı ve cesaretiyle öğretmenlerinin dikkati çekti. Bu konuda, Ortaokulda Türkçe dersine giren Rıfkı Melûl Meriç'i özellikle anmak gerekir. Çünkü Tarık Buğra'ya; sanatı, edebiyatı sevdiren; onu, farklı yazarları ve kaynakları okuyarak farklı düşünmeye yönlendiren ilk kişi, Rıfkı Melûl olmuştur.

İlk ve Ortaokulu Akşehir'de okuyan Tarık Buğra, Lise öğrenimine 'yatılı' olarak İstanbul Erkek Lisesi'nde başladı. Burada, hayatına yön veren bir diğer isimle, edebiyat dersine giren Hakkı Süha Gezgin'le tanıştı. Hakkı Süha, öneri ve uyarılarıyla onu yazmaya yönlendiren, bu yönde onu cesaretlendiren ilk rehberdir. Buğra, ilk Türkçe terbiyesini aldığı Rıfkı Melûl ile Hakkı Süha'yı hiçbir zaman unutmamış ve onları her zaman saygı ile anmıştır. Lisenin yatılı kısmının kapatılması üzerine Haydarpaşa Lisesi'ne gönderilen Tarık Buğra, burada uyum sorunu yaşayınca Konya Lisesi'ne naklini aldırdı ve buradan 'Pekiyi' derece ile mezun oldu (1936). Aynı yıl, mezuniyet derecesinin getirdiği avantajla sınava girmeden kaydını İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne yaptırdı. İstanbul'da geçirdiği ilk günlerde hocası Rıfkı Melûl Meriç'le yeniden karşılaşması, onun aracılığıyla dönemin en önemli edebiyat ve kültür mekânlarından biri olan Küllük'ü tanıması; nihayet burada Yahya Kemal, A.H. Tanpınar, Mükrimin Halil İnanç, Mahmut Kemal İnal, Fuat Köprülü gibi bilim adamı ve edebiyatçılarla tanışması, Buğra'nın hayatını ve hayattan beklentisini değiştirmiştir. Küllük'e hâkim olan entelektüel hava ile felsefe, Tarık Buğra'yı biraz boheme, biraz serseriliğe kayan hayatın kucağına sürükledi. Bu vakitlerde edebiyatçı olma kaygısı, üniversite diplomasına sahip olma beklentisinin önüne geçtiğinden, üniversite öğrenimine pek önem vermedi. Nitekim iki yıl üst üste devam etmediği için Tıp Fakültesi'nden atılan Tarık Buğra, yeniden öğrenci olmanın hevesiyle kaydını Hukuk Fakülte-

si'ne yaptırdı. Ancak Hukuk'a üç yılı aşkın bir süre devam etmesine rağmen, oradan da diploma almadan ayrıldı.

Öğrenim açısından söz konusu olumsuzlukların yaşandığı bu dönemler, aynı zamanda Tarık Buğra'nın ruhunda 'yazarlık mayası'nın tutmaya başladığı yıllardı. Lâkin ortada, yazar olma isteğinin dışında, henüz somut bir şey yoktu. Üstelik okuması için ev satmak dâhil her türlü fedakârlığı gösteren ailesine karşı mahcup ve suçluluk duygusu içindeydi. Bu psikolojinin baskısıyla ailesinden sürekli kaçan, tek teselli yeri olarak Küllük'e sığınan ve yazarlığa adım atamamanın getirdiği sıkıntıyla tam bir açmaza düşen Tarık Buğra'yı, bu durumdan talihin hazırladığı bir tesadüf kurtarmıştır. Üsteğmen olan teyzesinin oğlu Mustafa Topbaş, onu, Küllük'ün bohem ağırlıklı atmosferinden uzaklaştırmak için, tayininin çıktığı Kayseri/Pınarbaşı'na gitmeye razı eder (1942). Derin yalnızlıklar içinde kendi kendisiyle hesaplaşma fırsatını yakalayan genç Tarık için, Pınarbaşı, diyebiliriz ki tam anlamıyla bir dönemeç olacaktır: Burada özeleştirisini yapmış, bolca okuma fırsatını yakalamış, yazarlığı için malzeme ve moral depolamıştır. Yine bugünlerde teyze oğlunun önerisi üzerine askerlik vazifesini yapmak üzere sevkini isteyen Buğra, önce Ankara'da temel eğitim alır; ardından İskenderun'a sevkedilir. Askere giderken yaptığı aile ziyareti günlerinde girdiği bir iddia üzerine yazdığı *Arayan Bulur* adlı radyofonik piyesini Ankara Radyosu'na gönderir. Oyun yayımlanır. Yazarlık hayatının ilk telif ücretini bu oyunla alan Tarık Buğra, doğal olarak mutlu olmuş, geleceğe umutla bakmıştır. Disiplinsiz bir askerlik süreci geçiren, dolayısıyla sürgün cezalarına çarptırılan Tarık Buğra, bu süreçte *Yalnızların Romanı* ile bu romandan esinlenerek yazdığı *Akümülatörlü Radyo* piyesini tasarlar. Askerlik bitiminde Buğra, bir valizi ve valizinde yer alan bu iki eserle beş parasız yine İstanbul'a, yine alışık olduğu hayata döner. Askerlik arkadaşı

Ahmet Ateş'in önerisiyle yeniden üniversiteye, Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü'ne kaydını yaptıran Buğra, aynı zamanda bir başka askerlik arkadaşı Halit Tanyeli'nin aracılığıyla Şişli Terakki Lisesi'nde bulduğu 'muallim muavinliği' görevinden elde ettiği para ile geçimini kıt kanaat sağlamaya çalışır. İlerlemiş yaşı, bilgisi, görgüsü ve cesaretiyle farklı bir öğrenci kimliğine sahip olan Tarık Buğra, fakülte hocalarıyla 'hoca-öğrenci' ilişkisinin ötesinde adeta arkadaş gibidir. Özellikle Mehmet Kaplan'a yakındır ve bu yakınlık, onun geleceği ve yazarlığı üzerinde etkili olacaktır.

Buğra'nın fakülte yıllarında Türkoloji Bölümü öğrencileri, *Zeytin Dalı* adında bir dergi çıkarmaktadırlar. Dergi adeta 'imece' usulüyle, belirli konular belirli kişilerce hazırlanmaktadır. Hikâye yazma işi Jale Baysal'a verilmiştir. Derginin yönetimini üstlenen Mehmet Kaplan, ikinci sayının hazırlıkları faslında Jale Baysal İstanbul dışında olduğundan, Tarık Buğra'dan hikâye yazmasını ister; bunun üzerine Buğra, kendine güvenmenin getirdiği heyecanla kısa sürede "Kekik Kokusu" adlı bir hikâye yazar. Ancak Kaplan, hikâyeyi beğenmez ve ona, hikâyecilikte başarılı olamayacağını söyler. Bu durumu gururuna yediremeyen Buğra, aynı günün akşamında, Şişli Terakki Lisesi'ndeki etüt sırasında "Oğlumuz" başlıklı yeni bir hikâyeyi kaleme alır ve ertesi gün metni, Kaplan'a götürür. Hikâyeyi beğenen Kaplan, onu yayınlamak ister, ancak Buğra bu isteği geri çevirerek hikâyeyi, *Cumhuriyet* gazetesinin açtığı yarışmaya gönderir. Hikâye, yarışmada 'ikinci' olur ve Buğra'ya bir 'altın kalem' kazandırır. Yarışmada hakkının yendiğine inanan Tarık Buğra, biraz yarışmanın, biraz da ünlü edebiyatçımız Yusuf Ziya Ortaç'ın cesaretlendirmesiyle yeni hikâyeler yazmaya başlar ve kaleme aldığı hikâyeleri, Ortaç'ın isteği üzerine yine onun dergisi *Çınaraltı*'nda

yayımlar; bu vesileyle hem edebiyatçı olma yolunda moral hem de geçimini sağlayacak para kazanır…

Hikâyelerin yanı sıra Buğra'nın, kaleme aldığı *Yalnızların Romanı* da *Çınaraltı*'nda 'tefrika' halinde yayımlanır. Ancak dergi kapanınca tefrika yarıda kalır. 1948 yılında yayınlanan "Oğlumuz"un getirdiği olumlu hava ile giderek ünlenen Buğra'nın, *Çınaraltı* deneyiminden sonra ikinci durağı *Milliyet* gazetesi olur. *Milliyet* gazetesinde geçirilen günler, onun yayın faaliyetlerinin yoğunlaştığı dönem oldu: Bir yandan hikâyeciliğini sürdürdü, bir yandan sanat ve edebiyat yazıları kaleme aldı, bir yandan da *Siyah Kehribar, İnce Hesaplar* ile *Aşk Esirleri* adını taşıyan romanlarını 'tefrika' halinde yayımladı. İlk hikâyelerini kapsayan *Oğlumuz*'u (1949) yayımlayan Buğra, yazarlığa adım atmanın mutluluğunu yaşadı ve on sekiz yıl beraber olacağı Jale Baysal'la evlendi. Yine peş peşe *Yarın Diye Bir Şey Yoktur* (1952) ile *İki Uyku Arasında* (1954) hikâye kitaplarıyla *Siyah Kehribar* romanını yayımladı (1955). *Siyah Kehribar*, eleştirmenlerce beğenilmedi ve şiddetle eleştirildi. Ancak içinde, birtakım kurgu hatalarını, anlatı ve anlatıma dönük kusurları barındırsa da *Siyah Kehribar*, Tarık Buğra'nın sanatçı yönü hakkında bazı ipuçları veren dikkate değer bir romandır. Buğra, bu romanıyla bir anlamda sanat kaygısıyla bireyi/insanı öne çıkaran, nihayet günün modasına rağmen sanatı toplumculuğa feda etmeyen anlayışı benimsediğini göstermiştir… *Siyah Kehribar*'da dikkati çeken bu anlayışı Tarık Buğra, bundan böyle yazarlığının varoluş nedeni olarak benimsemiş ve bu tutumu hemen hiçbir zaman terk etmemiştir. O, en kısa tanımla 'sanat için sanat' anlayışını öncelemiş, ancak bu anlayışı, toplumculuğu tümüyle ötelemeyen bir yaklaşımla dengelemek istemiştir. Ona göre sanat eseri, herhangi bir peşin hükme mahkûm edilmeksizin, önce gerçek anlamda sanat kaygısı taşımalıdır. Böyle bir sanat kaygısıyla biçimlenmiş eserin, aynı

zamanda toplumu ifade etmemesi mümkün değildi. Benimsenen bu anlayışın, diyebiliriz ki somut ve bir o kadar kaliteli örneği, ilerleyen yıllarda kalem alınan *Küçük Ağa* olmuştur. *Siyah Kehribar*'dan sonra, yine 'tefrika' olarak birkaç roman yayınlayan Buğra, çok da beğenilmeyen bu romanların getirdiği birikim ve öteden beri arzuladığı başarılı çıkışı, gerek konusunun işleniş tarzı, gerekse ifade biçimiyle hayli özgün bir roman olan *Küçük Ağa* romanıyla gerçekleştirdi (1963). Roman, öteden beri yazılagelen Milli Mücadele konulu romanlara hâkim olan bakış açısının dışında bir bakış açısıyla yazılmıştır. O güne kadar 'Ankara merkezli' bir anlayışla Milli Mücadele'yi yorumlayan romanlara kıyasla *Küçük Ağa*'da bu konu, Anadolu merkezli bir bakışla ve mücadelenin önemli duraklarından olan Akşehir penceresinden ele alınıp yorumlanmıştır. Romana karşı gösterilen ilginin verdiği cesaretle Buğra, *Küçük Ağa*'nın devamı olan *Küçük Ağa Ankara'da* (1966) romanını yazdı. Lise yıllarından itibaren yazar olmayı düşleyen, ama yazar olmaktan da hep romancı olmayı anlayan Tarık Buğra, *Küçük Ağa* ile bu amacına ulaştı ve izleyen yıllarda kendisine, bu alanda şöhret kazandıran romanlarını peş peşe kaleme aldı: *İbiş'in Rüyası*'nda (1970) bir sanatçının dramı; *Firavun İmanı*'nda (1978), farklı evresiyle yine Milli Mücadele, *Gençliğim Eyvah*'ta (1979) 70'li yıllarda toplumumuzu huzursuz eden ideolojik kamplaşma, *Dönemeçte*'de (1980), çok partili döneme girişin sancıları ortasında idrak edilen bir aşk, *Yağmur Beklerken*'de (1981) 'Serbest Fırka' olayının bir kasabada neden olduğu siyasal dalgalanma, *Osmancık*'ta (1983) Osmanlı Devleti'nin kuruluş felsefesi anlatılmış; nihayet son örnek *Dünyanın En Pis Sokağı* (1989) romanında da simgesel bir temellendirmeyle aydınların eleştirisi yapılmıştır. Tarık Buğra, bunların dışında *Abaza Paşa'nın Rüyası* (1955), *Şehir Uyurken* (1956), *Yanıyor mu Yeşil Köşkün Lâmbası* (1957), *Ölü Nok-*

ta (1958) gibi daha çok geçinme kaygısıyla kaleme alıp tefrika halinde yayınlanmış romanların yanı sıra, *Ayakta Durmak İstiyorum* (1966), *Akümülatörlü Radyo* (1979), *Yüzlerce Çiçek Birden Açtı* (1979), *İbiş'in Rüyası* (1982), *Güneş ve Aslan-Patron* (1988), *Sıfırdan Doruğa/Patron* (1994) oyunlarıyla; deneme, fıkra, söyleşi ve gezi yazılarını içeren *Gagaringrad-Moskova Notları* (1962), *Gençlik Türküsü* (1964), *Düşman Kazanmak Sanatı* (1979), *Bu Çağın Adı* (1990), *Politika Dışı* (1992) adını taşıyan kitaplara da imza attı. Sanatçı yönünü daha çok roman türünde gösteren, edebiyat bakımından en verimli dönemini yaşadığı vakitlerde hikâyeci Hatice Bilen'le ikinci evliliğini yapan (1977), edebiyat ve kültür dünyamızda, gerek eserleriyle ve gerek sanat anlayışla silinmez izler bırakan Tarık Buğra, 26 Şubat 1994'de vefat etti ve İstanbul'da Karacaahmet Mezarlığı'na defnedildi.

Yararlanılan Kaynaklar

Alangu Tahir, *Cumhuriyet'ten Sonra Hikâye ve Roman*, C. 3, İstanbul Matbaası, 1965.

Andı, Fatih, *Tarık Buğra*, Şule Yay., İst. 2000.

Aytaç, Gürsel, *Çağdaş Türk Romanları Üzerine*, Gündoğan Yay., Ankara 1990.

Ayvazoğlu, Beşir, *Büyük Ağa Tarık Buğra*, kapı yay., İst. 2006.

……....., *Güneş Rengi Bir Yığın Yaprak*, Ötüken Neşriyat, İst. 1995.

Balabanlar, M.*Türk Romanında Kurtuluş Savaşı*, İş Bank. Yay., Ankara 2003

Çınarlı, Mehmet, *Sanatçı Dostlarım*, Ötüken Neşriyat, İst. 1979.

Fethi Naci, *Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme*, Gerçek Yay., İst. 1981.

Kaplan, Mehmet, *Edebiyatımızın İçinden*, Dergâh Yay., İst. 1978.

Minnetoğlu, İbrahim, *Nasıl Yazıyorlar?*, Minnetoğlu Yay., İst. 1974.

Tarık Buğra, Editörler: M. Tekin-E. B. Yılmaz, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 2008.

Tekin, Mehmet, *Tarık Buğra ile Söyleşiler*, Çizgi Kitabevi, Konya 2004.

Tekin, Mehmet,"Oğlumuz" ya da Bir Hikâyenin Dramatik Serüveni" (I), *Türk Edebiyatı*, Eylül 2010.

Tekin, Mehmet,"Oğlumuz" ya da Bir Hikâyenin Dramatik Serüveni" (I, II), *Türk Edebiyatı*, Eylül/Ekim 2010.

Timur, Taner, *Osmanlı-Türk Romanında Tarih Toplum ve Kimlik*, Afa Yay., İst. 1991.

Tuncer, Hüseyin, *Tarık Buğra*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 1988.

Turinay, Necmettin *Geleneğin Dünyası Yeniliğin Ufukları*, Birlik Yay., Ankara 1983.

Yakar, Aytekin, *Türk Romanında Milli Mücadele*, Ankara 1973.

SAVAŞÇI

Yolun ormana düşecek... balta girmemiş;
Kurnaz ol... acımasız.
Tek karşılamaya, savmaya savuşturmaya değil,
Karşı saldırıya da... hemencecik... ânında
Hazır olabilecek misin?
Tetikte, tetikte, tetikte
Ve gerilmiş yay gibi... hep... kalabilecek misin?

Pusuların, sinsiliklerin, hilelerin
Ve dişlerin, pençelerin korkusu vardır;
Alabilecek misin?

Ve orman güzeldir;
Binbir çeşit kanatlı... pırıl pırıl.
Akıl almaz renklerde, biçimlerde...
Sonra çiçekler...
Ve ışık tortuları!
Orman güzeldir
Görebilecek misin?

Orman güzeldir;
Işık sızdırmayan kuşkuların, korkuların
Ve nefes kesen bekleyişlerin anaforunda
Tadabilecek misin?
Ha?
Tadabilecek misin?

Yolun ormana düşecek... balta girmemiş;
Pusular, sinsilikler,
Hilelerin her çeşidi, kalleşlikler ormanıdır bu;
İnsan'a susamışlıklar ormanı!
Kız güzelliklere açık,

Sevinçlere açık
Ve en yumuşak duygularla yüklü coşkulara açık
Kalabilecek misin?

Toplan borusunundur bu ses;
Ormanın uğultularına karışmış;
Yiğitlere!

Dinle yüreğini.
Ne duruyorsun? Kuşan da gel.
Hemen gel.
Gelebilecek misin?"

(Tarık Buğra, "Savaşçı", *Tercüman*, 19.5.1975)

SÖYLEŞİLER

